

Kunnskapsdepartementet

postmottak@kd.dep.no

Vår ref: TM

Deres ref: 17/1340

Dato: 1/6-17

Høring Ny Generell del

Skolenes landsforbund ønsker å gi følgende kommentarer til ny Generell del eller overordnet del som det nå foreslås å kalle den.

Da Generell del ble behandlet og vedtatt av Stortinget i sin tid så ga det en uovertruffen legitimitet, men når regjeringen nå har bestemt at 23 års levetid på dette dokumentet er nok, så må man stille spørsmålet om hvorfor den ikke lengre har legitimitet.

Et av ankepunktene som hevdes, er at den Generelle delen ikke brukes i planleggingen, men Skolenes landsforbund er av den oppfatning at den gjeldende utgaven fortsatt har legitimitet i skolen og at den brukes av lærerne som et etisk ankerfeste for å forsvare bredde og mangfold i undervisningen, og for å få bekreftet kjerneverdiene og holde på kursen. Mye av det som norske lærere driver med i klasserommene står ikke eksplisitt i læreplanene, men det er allikevel viktig for at elevene skal utvikle seg til å bli gode samfunnsborgere og gangs mennesker.

Den nåværende generelle del er et smykke i alle de dokumenter som styrer norsk skole, og slik burde den også bli behandlet. Den er utfyllende og velskrevet, språklig spennende, den er gjennomillustrert og fylt opp med gode eksempler, og den er altfor god til å ende opp på historiens skraphaug.

I stedet for å revidere dagens utgave, velger regjeringen å lage en ny utgave som er så tørr i språket at den nesten er selvantennelig, det er blottet for visjoner og det er et enkelt instrumentelt dokument.

Det er en bragd i seg selv at generell del har overlevd så lenge gjennom skiftende regjeringer, uten reformer, men vi skal være forsiktig med å røre ved kjernen, nemlig at skolen skal utdanne gagns mennesker som skal bygge et samfunn for fremtidige generasjoner. Dette samfunnet må bli like godt og trygt å bo i som for dagens generasjon, uten for store likheter og forskjeller. Dagens generelle del har en utforming som gjør den like gjeldende i dagens skole som for tjue år siden.

Skolenes landsforbund tror ikke at dagens dokument har utspilt sin rolle, til det er den for god, men at den trenger en modernisering, det ser også vi.

Det er et godt prinsipp når man skal endre noe så bør det endres til det bedre, men vi kan ikke se at så er tilfelle her.

De 6 mennesketypene som beskrives og som til slutt danner det integrerte menneske bør på et eller annet vis videreføres i den nye overordnede delen.

Når man ser nærmere på de forskjellige mennesketypene som beskrives, og hvilke forventninger og krav som ligger der for fremtidens voksne og samfunnsborgere, ser man hvilket viktig grep dette er og hvor glimrende det tar opp i seg hvilke forventninger samfunnet har til den enkelte.

I 2.4 om grunnleggende ferdigheter står det at *skolen skal legge til rette for og støtte elevenes utvikling av de fem grunnleggende ferdigheter gjennom hele opplæringsløpet.*

Læreplanverket definerer de fem grunnleggende ferdigheten som lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter.

Skolenes landsforbund konstaterer nok en gang at praktiske ferdigheter ser ut til å være et avsluttet tema i norsk skole.

Skolenes landsforbund organiserer ganske mange yrkesfaglærere og vi får stadig tilbakemelding om at elevene har lite utviklede ferdigheter med selv de mest tradisjonelle verktøyene som hammer, skrujern eller sag.

Det gjelder også erfaring med arbeid med trevirke, metall, tekstil eller elektronikk.

Skal vi få flere elever til å velge yrkesfag er det ikke nok med rådgiving og veiledning, elevene i grunnskolen må få mer praktisk erfaring og oppleve mestring og ferdigheter innen ulike yrkesfag.

Norge står i fare for å mangle 134000 fagarbeidere i 2030, etter SSB tall, og hvordan kan vi forvente at elever skal velge en yrkesvei de ikke har fått erfart med prøving og feiling under faglig veiledning? Det er også en verdi i seg selv å mestre bredt.

Skolenes landsforbund mener at det er kanskje på tide å utvide de grunnleggende ferdighetene med en sjettede ferdighet? Nemlig mere praktisk/estetiske fag i skolen.

Sammenslåing av lærling, lære kandidat og elev til et felles elevbegrep bidrar til en usynliggjøring av en vesentlig del av norsk videregående opplæring, noe som fortsatt bør foregå i et tett samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Denne opplæringsarenaen er nærmest ikke til stede i den nye planen. «Det arbeidende mennesket» og «det skapende mennesket» i dagens generelle læreplan synes svært nedtonet.

Særlig i avsnittet om Opplæringens verdigrunnlag brukes kunnskapsbegrepet løsrevet fra erfaring, forståelse og kompetanse. Sett i sammenheng med nedtoning av det arbeidende og skapende mennesket gir dette et inntrykk av et snevert teoretisk kunnskapssyn.

Likestilling og kjønnsbalanse er innarbeidet i planen, men har ingen egen analyse og fordypningsdel i verdidelen. Likestillingsforskning viser at behovet for synliggjøring og konkretisering er avgjørende for en ivaretagelse og forsterkning av likestilling mellom kjønnene og økt kjønnsbalanse på alle felt i samfunnet.

Nå skal det i rettferdighetens navn også sies at det nye forslaget innehar positive elementer, og da vil vi trekke frem de tverrfaglige temaene, men

Skolenes landsforbund mener derimot at setningsoppbyggingen i 2.6.1 burde snus på hodet, i dag står det at:

«alle mennesker må kunne gjøre ansvarlige livsvalg som bidrar til livskvalitet og en god fremtid. Temaet folkehelse og livsmestring skal bidra til at elevene utvikler kompetanse som fremmer elevenes helse og gjør dem i stand til å håndtere ulike utfordringer i livet.»

Skolenes landsforbund mener at denne setningen burde snus slik:

«Temaet folkehelse og livsmestring skal bidra til at elevene utvikler kompetanse som fremmer elevenes helse og gjøre dem i stand til å ta ansvarlige livsvalg som bidrar til livskvalitet og en god fremtid. Elevene skal mestre hverdagen og få støtte til å oppleve livet som meningsfylt.»

På ett område innebærer departementets forslag også en svært viktig forbedring i forhold til det nå gjeldende generelle læreplanen, idet det samiske perspektivet er langt bedre ivaretatt og også de nasjonale minoritetene har fått sin rettmessige plass: Det blir bl.a. tydelig slått fast at norsk og samisk er likeverdige språk, og at den samiske kulturarven også er en del av kulturarven i Norge.

Skolen skal støtte elevenes utvikling av egen identitet og legge til rette for at alle kan oppleve at de hører hjemme i skolen og i samfunnet. Dette er det viktig å bygge videre på. Vi kunne derfor godt tenke oss at man beholder den nå gjeldene læreplanen, men innarbeider de punktene som gjelder samisk. Avsnittet «Kultur, identitet og mangfold» inneholder en svært viktig forbedring idet prinsippene for den samiske skolen blir langt bedre ivaretatt. Det blir tydelig slått fast at «Den samiske kulturarven er også en del av kulturarven i Norge» ... «Norsk og samisk er likeverdige språk.

Den samiske skolen skal legge til rette for at elevene får en opplæring med basis i samisk språk, kultur og samfunnsliv. Den skal også ivareta samiske verdier som samisk språk, tradisjonell kunnskap og slekt- og familierelasjoner». Flere steder i dokumentet er det samiske perspektivet tatt med.

Derimot trekkes ikke tråden videre til dagens mangfold og behovet for å videreføre denne tenkningen til alle minoriteter.

I en stadig mer flerkulturell skole er det heller ikke helt ukontroversielt at opplæringa i skolen skal bygge på «kristne og humanistiske verdier». Det er derfor svært viktig at opplæringa også skal skje «i samarbeid og forståing med heimen.» I forslaget til ny generell læreplan er foreldresamarbeidet etter vårt syn ikke tilstrekkelig vektlagt.

Under «Demokrati og medvirkning» problematiseres mangfold på en måte som ikke framstår som en styrke og berikelse for samfunnet. Ulikheter og motsetninger er all kjerne til endring, forbedring og utvikling i motsetning til isolasjon og stagnasjon.

Skolenes landsforbund mener også at kapitlet om profesjonsfellesskap og skoleutvikling ikke bør være med i en generell del av læreplanen.

Dette kapitlet oppleves som en begrunnelse for at skoleledelsen skal bestemme over ansattes tid, eksempelvis denne setningen: *Alle ansatte i skolen må ta aktivt del i det profesjonelle læringsfellesskapet for å videreutvikle skolen.* Samarbeid mellom lærere og mellom ulike yrkesgrupper på skolen er selvsagt positivt, men det må baseres på tillit – ikke på påbud og tvang.

Skolenes landsforbund mener at forslaget til ny generell læreplan går i feil retning. Som det heter i den gjeldende generelle læreplanen: *«Skal lærarane kunne yte sitt beste, må dei ha overskott og trivsel, og ein arbeidsgivar med sans for læraryrkets eigenart og særpreg»*

Med hilsen

Skolenes landsforbund

Anne Finborud

Forbundsleder

Terje Moen

1.nestleder